

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות למענה על השאלות.

כיתות י"א

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	(20x2)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(20x1)	—	20	נקודות
פרק שלישי	—	(28x1)	—	28	נקודות
פרק רביעי	—	(12x1)	—	12	נקודות
סך הכול	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 20 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לסעיף א — 6 נקודות; לסעיפים ב-ג — 7 נקודות).

1. קרא **בראשית**, פרק כ"ג.

הפרק עוסק במשא ומתן בין אברהם לבין בני חת.

א. (1) מהו האירוע שבעקבותיו ניהל אברהם את המשא ומתן הזה? מה ביקש אברהם? (4 נקודות)

(2) האם השיג אברהם את מבוקשו? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. קרא פסוקים א'-ד' וגם **בראשית**, פרק י"ג, פסוק י"ז.

(1) מה ה' מביטיח לאברהם על פי **בראשית**, פרק י"ג, פסוק י"ז? (3 נקודות)

(2) לדעתך, האם יש סתירה בין ההבטחה לאברהם בפרק י"ג ובין דברי אברהם לאנשי חת בפרק כ"ג, פסוק ד'?

נמק את דבריך. (4 נקודות)

ג. קרא פסוקים ג'-כ'.

(1) בפסוקים אלה מסופר שאברהם מנהל משא ומתן עם אנשי חת בנימוס אך בנחישות.

הבא ראיה אחת המלמדת על פנייה מנומסת אל אנשי חת וראיה אחת המוכיחה את נחישותו של אברהם

(סך הכול — שתי ראיות). הסבר כל אחת מן הראיות. (4 נקודות)

(2) מדוע אברהם מתעקש לשלם לעפרון, אף על פי שהוצע לו לקבל ללא תשלום את מה שביקש? (3 נקודות)

2. קרא **בראשית**, פרק כ"ה, פסוקים י"ט-ל"ד.

א. שלוש פעמים מתוארת בקטע מתיחות בנוגע לבכורה: לפני לידת יעקב ועשו, בעת לידתם ובבגרותם.

ציין את שלוש הפעמים. בסס את דבריך על הכתוב.

ב. קרא פסוקים י"ט-כ"א וגם **בראשית**, פרק ט"ז, פסוקים א'-ו'.

(1) כיצד פעל יצחק בעקבות עקרות אשתו, וכיצד פעל אברם בעקבות עקרות אשתו? (4 נקודות)

(2) לדעתך, דרך ההתמודדות של מי עדיפה, הדרך שנקט יצחק או הדרך שנקט אברם? נמק את דבריך.

(3 נקודות)

ג. קרא **בראשית**, פרק כ"ה, פסוקים כ"ט-ל"ד.

(1) הבא ראיה אחת מפסוקים אלה לביקורת מרומזת על ההתנהגות של יעקב, והסבר אותה. (3 נקודות)

(2) האמרה "מכר את בכורתו בניזיד עדשים" צמחה מן הסיפור הזה על יעקב ועשו.

הסבר את ההקשר המקראי שממנו צמחה אמרה זו ואת משמעותה בימינו.

(4 נקודות)

3. קרא **בראשית**, פרק ל"ח, פסוקים ו'-ל'.

א. (1) על פי המסופר בפסוקים אלה, מה היה העוול שנעשה לתמר? בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

(2) הסבר כיצד תיקנה תמר את העוול שנעשה לה. (3 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך מפירושו של ספורנו לפסוק כ"ה.

" **היא מוצאת והיא שלחה** – שלא נפל ליבה מהשתדל לזכות את עצמה [...] כי היה ליבה כלב הארי".

ספורנו מדמה בפירושו את הלב של תמר ללב של ארי.

הבא מפסוקים ו'-ל' שתי דוגמאות נוספות הממחישות דימוי זה, והסבר כל אחת מן הדוגמאות.

ג. (1) קרא פסוקים ו'-י"א ופסוק י"ד.

על פי פסוקים אלה, ציין מעשה ראוי לגנאי שעשה יהודה ומעשה ראוי לְשִׁבַּח שעשה יהודה. הסבר את דבריך.

(4 נקודות)

(2) הבא מפסוקים י"ב-ל' מעשה נוסף ראוי לְשִׁבַּח שעשה יהודה. נמק מדוע מעשה זה ראוי לשבח. (3 נקודות)

פרק שני – שמות (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-5 (20 נקודות).

בשאלה שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לסעיף א – 6 נקודות; לסעיפים ב-ג – 7 נקודות).

4. קרא שמות, פרק כ', פסוקים א'-י"ח.

(שים לב: סימון הפסוקים בשאלה הוא על פי מהדורת קורן. ייתכן שבמהדורות תנ"ך אחרות סימון הפסוקים שונה. הקטע שבשאלה הוא מתחילת הפרק, מן המילים "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" ועד המילים "ויעמד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים").

א. קרא פסוקים א'-ט"ו עד המילים "וינעו ויעמדו מרחוק".

לעשרת הדיברות הכתובים בפסוקים א'-י"ד יש מעמד מכוון (בסיסי ומחייב).
הסבר כיצד נוסח הדיברות והנסיבות שבהן הם ניתנו (פסוק ט"ו) מעניקים לעשרת הדיברות מעמד זה.

ב. קרא פסוק י"ב מן המילה "כבד" עד המילים "נתן לך".

לאחר הצו "כבד את אביך ואת אמך" ניתנת הבטחה.

(1) הסבר את ההבטחה. (3 נקודות)

(2) לדעתך, מדוע דווקא בדיבר זה ניתנת הבטחה? נמק את דבריך. (4 נקודות)

ג. "לא תחמוד" (פסוק י"ד).

(1) קרא את הקטע שלפניך מן הפירוש של אבן עזרא לדיבר זה.

"אנשים רבים יתמהו על זאת המצווה. איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בליבו, כל מה שהוא נחמד למראה עיניו?"

לדברי אבן עזרא, מהו הקושי בדיבר זה? (4 נקודות)

(2) מפרשנות שלמדת, הבא פתרון אפשרי אחד לקושי זה. (3 נקודות)

5. קרא שמות, פרק ל"ד, פסוק א' ופסוקים כ"ז-ל"ה.

א. קרא פסוקים כ"ז-ל"ה.

המפגש של משה עם ה' בהר סיני העניק למשה איכויות על-אנושיות.

הבא שתי ראיות לביסוס קביעה זו, והסבר כל ראיה.

ב. (1) קרא שמות, פרק ל"ד, פסוק כ"ח וגם שמות, פרק ל"ב, פסוקים ט"ו-ט"ז.

מי עשה את הלוחות הראשונים (על פי פרק ל"ב), ומי עשה את הלוחות השניים (על פי פרק ל"ד)?

(2 נקודות)

(2) קרא את דבריו של יותם טולוב.

"הלוחות הראשונים היו אלוהיים וככאלה הם הותירו מעט מאוד מקום לשינוי והתערבות אנושית.

הלוחות השניים [...] מסמלים יצירתיות ואמונה בשותפות האדם בציווי האלוהי, והם שרדו לאורך זמן".

(מעובד על פי י' טולוב, "פרק ב יהיה מוצלח יותר", שמות, ל"ד, 929 תנ"ך ביחד, <http://www.929.org.il>)

על פי דברי טולוב, הסבר מדוע שרדו הלוחות השניים לאורך זמן. (5 נקודות)

ג. קרא שמות, פרק ל"ד, פסוק א' וגם שמות, פרק כ', פסוק ד', "לא תעשה לך פסל וכל תמונה".

(1) מהי הסתירה העולה מן ההוראות בשני הפסוקים? (4 נקודות)

(2) רבי ישראל מרוז'ין מסביר בדרשתו:

"מה טעמו של דבר, שאותה מילה עצמה [פסל] היא כאן קודש וכאן חול? [...] הסיבה היא שהמילה 'לך'

באה כאן לאחריה וכאן לפניה. הוא הדין בכל מעשה. במקום ש'לך' באה אחר כך – הכול קודש, ובמקום

שבאה לפני כן – הכול חול".

(מ' בובר, אור הגנוז סיפורי חסידים, הוצאת שוקן ירושלים ותל אביב, 1947, עמ' 359)

על פי דבריו של הרבי מרוז'ין, כיצד המיקום של המילה "לך" בכל אחד מן הפסוקים מיישב את הסתירה

העולה מן ההוראות בהם? (3 נקודות)

פרק שלישי — נושאי הבחירה (28 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 6-10 (לכל שאלה — 28 נקודות).

ענה על סעיף א חובה (12 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (16 נקודות).

שיבת ציון

6. קרא תהלים, פרק קכ"ו.

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחִלְמִים: אָז
 יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוֹ וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אִזּוּ יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה'
 ג לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהִים: הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים:
 ה שׁוֹבָה ה' אֶת־שְׁבוּתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב: הַזְרְעִים בְּדַמְעָה שְׁבִיתֵנוּ
 ו בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבִכְהֵ נִשְׂא מִשְׁךְ־הַזֶּרַע בְּאֵיבָא
 בְּרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֵתָיו:

ענה על סעיף א — חובה.

א. קרא פסוקים ה'-ו'.

(1) המזמור מתאר שינוי ממצב רע למצב טוב.

הבא מן הפסוקים דוגמה לשינוי זה, והסבר אותו. (6 נקודות)

(2) הסבר כיצד הדוגמה ממחישה את המתרחש בתקופה המתוארת במזמור. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא גם חגי, פרק א', פסוקים ב'-ו'.

(1) תאר את הפער בין הרגשות שהמשורר מתאר במזמור ובין דברי הנביא בנוגע למצב בימיו.

(8 נקודות)

(2) הסבר את הסיבה לפער זה. (8 נקודות)

ג. יש הטוענים כי הבקשה והדימוי שבפסוק ד' במזמור מבטאים דווקא את הקשיים שהיו ביהודה בזמן כתיבת המזמור.

הסבר את הבקשה ואת הדימוי שבפסוק ד' על פי טענה זו.

נביא ונבואה

7. קרא ירמיה, פרק ב', פסוקים א'-י"ג ופסוק כ"ב.

ירמיה, פרק ב', פסוקים א'-י"ג

א ויהי דבר-ה' אלי
 ב לאמר: הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה'
 ג זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי
 ד במדבר בארץ לא זרועה: קדש ישראל לה' ראשית
 ה תבואתה כל-אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאס-
 ו ה': שמעו דבר-ה' בית יעקב וכל-
 ז משפחות בית ישראל: כה אמר ה' מה-מצאו אבותיכם
 ח בי עול פי דחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו: ולא אמרו
 ט איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו
 י במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה ועלמות בארץ לא-
 יא עבר בה איש ולא יושב אדם שם: ואביא אתכם אל-ארץ
 יב הכרמל לאכל פריה וטובה ותבאו ותטמאו את-ארצי
 יג ונחלתי שמתם לתועבה: הנהנים לא אמרו איה ה' ותפשי
 יד התורה לא ידעוני והרעים פשעו בי והנביאים נבאו בפעל
 טו ואחרי לא-יועלו הלכו: לכן עד אריב אתכם נאס-ה'
 יז ואת-בני בניכם אריב: כי עברו איי כתיים וראו וקדר שלחו
 יח והתבוננו מאד וראו הן היתה כזאת: ההימיר גוי אלהים
 יט והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל: שמו שמים
 כ על-זאת ושערו חרבו מאד נאס-ה': כי-שתים רעות עשה
 כא עמי אתי עזבו מקוד ו מים חיים לחצב להם בארות בארת
 כב נשברים אשר לא-יכלו המים:

ירמיה, פרק ב', פסוק כ"ב

כב כי אס-תכבסו בנתר ותריבילך בדית נכתם עונך
 לפני נאם אדני ה':

ענה על סעיף א – חובה.

א. קרא פסוקים א'-ג'.

(1) בפסוקים א'-ג' בא לידי ביטוי געגוע אל היחסים בין ה' לעם בתקופת המדבר.

הסבר כיצד הנביא מתאר את היחס של העם אל ה' ואת היחס של ה' אל העם בתקופת המדבר.
(6 נקודות)

(2) קרא פסוקים ד'-ט'.

על פי דברי הנביא בפסוקים אלה, לאחר תקופת המדבר לא שינה ה' את יחסו אל העם, ואילו העם שינה את יחסו אל ה'.

הוכח קביעה זו, ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים י'-י"ב.

(1) לשם מה הנביא מזמין את העם לעבור במקומות שמחוץ לארצם? (8 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, הנביא נדהם מן היחס של העם כלפי אלוהיו.

הבא דוגמה לתדהמה של הנביא, והסבר את הדוגמה. (8 נקודות)

ג. (1) קרא פסוק י"ג.

הסבר כיצד שתי המטפורות שבפסוק זה ממחישות לעם שהתנהגותו היא חסרת היגיון. (9 נקודות)

(2) קרא גם פסוק כ"ב.

על פי פסוק זה, ירמיהו בדבריו לעם משתמש במטפורה כדי להביע מסר.

הסבר את המסר. (7 נקודות)

א שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְחַדָּשׁ
 ב הָאָבִיב הוֹצִיאָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לֵילָה: וּבַחַתּ פֶּסַח
 לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֵאן וּבְקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשִׁבְן
 ג שְׁמוֹ שֵׁם: לֹא-תֹאכַל עֲלִיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל-עֲלִיו מִצּוֹת
 לֶחֶם עֲנִי כִּי בַחֲפוּזִין יֵצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת-יוֹם
 ד יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וְלֹא-יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל-
 הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא-יִלִּין מִן-הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְב
 ה בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן לְבִקְרָ: לֹא תוּכַל לִזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּאַחַד
 ו שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-
 יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֵׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּעֶרְב
 ז כִּבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם: וּבִשְׁלַת וְאִכַּלְתָּ בַּמָּקוֹם
 ח אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בְּבִקְרָ וְהִלַּכְתָּ לְאַהֲלֶיךָ:
 ט שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
 י לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכֶה: שִׁבְעָה שָׁבְעַת תִּסְפְּרֶךָ לְךָ
 יי מִהַחֵל חֹדֶשׁ בְּקִמָּה תַחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבְעוֹת: וְעָשִׂיתָ חֵג
 שְׁבְעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נְדִבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כֹּאֲשֶׁר
 ייִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְשִׂמַּחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבְנֶךָ
 וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלּוּי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיִּתּוֹם
 וְהָאֶלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 יב לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֵׁם: וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וְשִׂמַּרְתָּ וְעָשִׂיתָ
 אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:
 יג חֵג הַסִּפֵּת תַעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאַסְפֹּךְ מִגֵּרְךָ וּמִיִּקְבְּךָ:
 יד וְשִׂמַּחְתָּ בַחֲגֵךְ אַתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלּוּי וְהַגֵּר
 טו וְהַיִּתּוֹם וְהָאֶלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: שִׁבְעַת יָמִים תַּחֵג לַיהוָה
 אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה כִּי יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-
 טז תְּבוּאֹתֶיךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהַיִּיתָ אֶךְ שִׂמַּח: שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים וּ
 בְּשָׁנָה יֵרָאֶה כָּל-זְכוּרְךָ אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר
 יִבְחַר בַּחֲגֵי הַמִּצּוֹת וּבַחֲגֵי הַשְּׁבְעוֹת וּבַחֲגֵי הַסִּפֵּת וְלֹא יֵרָאֶה
 יז אֶת-פְּנֵי יְהוָה רִיקָם: אִישׁ כַּמִּתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 אֲשֶׁר נָתַן לְךָ:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ח
 שְׁפֹטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל-
 שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר הָיָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת-הָעָם
 ט
 מִשְׁפֹּט-צֶדֶק: לֹא-תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִכְיֹר פָּנִים וְלֹא-תִקַּח
 כ
 שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֹר עֵינֶיךָ חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: צֶדֶק
 צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תַּחֲיֶה וְיִרְשֶׁת אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הָיָה אֱלֹהֶיךָ
 נֹתֵן לָךְ:

ענה על סעיף א – חובה.

- א. (1) על פי פסוקים ט"ז-י"ז, מה משותף לשלושת החגים: פסח, שבועות וסוכות? (6 נקודות)
 (2) בשבועות ובסוכות יש ציווי לדאוג לאוכלוסייה החלשה.
 הסבר קביעה זו, ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

- ב. (1) מהו האירוע ההיסטורי המוזכר הן בפסוקים העוסקים בפסח הן בפסוקים העוסקים בשבועות?
 (6 נקודות)
 (2) יש הטוענים כי הזכרת אירוע זה בהקשר של חג השבועות נועדה לחזק את הנאמר בפסוק י"א.
 הסבר טענה זו. (10 נקודות)

ג. קרא פסוקים י"ח-כ'.

- (1) מהו העיקרון המוזכר בפסוק י"ח ובפסוק כ', ומה מובטח לעם אם ישמור על עיקרון זה? (8 נקודות)
 (2) הסבר כיצד האיסורים בפסוק י"ט הם ביטוי מעשי לעיקרון שצינת בתת-סעיף (1). (8 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קרא תהלים, פרק ק"ל.

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאתֶיךָ הֹהֵם: אֲדֹנָי שְׁמַעַה
 ג בְּקוֹלִי תִהְיֶינָה אַזְנוֹתֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנֵי: אִם-עֲוֹנוֹת
 ד תִּשְׁמְרֵינָה אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי-עַמְדָה הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּזְכָּר:
 ה קוֹיֵתִי הֹהֵם: קוֹיֵתָה נַפְשִׁי וּלְדַבְּרוּ הוֹחֲלֵתִי: נַפְשִׁי לֹא-דָנִי
 ז מִשְׁמָרִים לְבַקֵּר שְׁמָרִים לְבַקֵּר: יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל-הֹהֵם:
 ח כִּי-עַם-הֹהֵם הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עֲמוֹ פְּדוּת: וְהוּא יַפְדֶּה אֶת-
 יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו:

ענה על סעיף א – חובה.

א. במזמור שלפניך המשורר מביע ביטחון בה' דווקא ברגעי מצוקה.

(1) על פי פסוק ד', איזו תכונה של האל יכולה לסייע למי ששרוי במצוקה? בסס את דבריך על הכתוב.
(6 נקודות)

(2) על פי פסוקים ג'-ד', הסבר כיצד תכונה זו של האל יכולה לקרב את המאמין לאל. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. על פי המסורת, קוראים את המזמור הזה בעשרת ימי תשובה וביום הכיפורים.

הסבר כיצד הנאמר בפסוק ג' והנאמר בפסוקים ז'-ח' יכול להסביר מסורת זו.

ג. יש הטוענים שפרק זה מורכב משני מזמורים, פסוקים א'-ו' הם מזמור אחד, ופסוקים ז'-ח' הם מזמור נוסף.

(1) הסבר מדוע יש הטוענים כי מדובר בשני מזמורים. (8 נקודות)

(2) הסבר מהו הרעיון המשותף לשני הקטעים, שאפשר לצרף את שניהם למזמור אחד. (8 נקודות)

א אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ
וַיִּקְלַל אֶת־יוֹמוֹ:
ב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: יֹאבֵד יוֹם אֲוֹלַד בּוֹ וְהַלֵּילָה אָמַר הָרָה גְבוֹר:
ד הַיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה חֶשֶׁךְ אֶל־יַדְרֹשְׁהוּ אֱלֹהִים מִמֶּעַל וְאֶל־תּוֹפֵעַ
ה עָלָיו נִהְרָה: יִגְאָלְהוּ חֶשֶׁךְ וְעֲלְמוֹת תִּשְׁפֹּן־עָלָיו עַנְנָה וְבַעֲתָהּוּ
ו כְּמִדְרֵי יוֹם: הַלֵּילָה הַהוּא יִקְחֶהוּ אֶפֶל אֶל־יַחַד בִּימֵי שָׁנָה
ז בְּמִסְפַּר יָרְחִים אֶל־יָבֵא: הִנֵּה הַלֵּילָה הַהוּא יִהְיֶה גְלוֹמוֹד אֶל־
ח תְּבוֹא רִנְנָה בּוֹ: יִקְבְּהוּ אַרְרֵי־יוֹם הַעֲתִידִים עֲדָר לוֹיִתָּן: וַחֲשָׁבוּ
י כּוֹכְבֵי נְשָׁפוֹ יְקוֹל־אֹד וְאִין וְאֶל־יִדְאָה בַּעֲפַעְפֵי־שָׁחַר: כִּי לֹא
יא סָגַר דְּלָתִי בְטָנִי וַיִּסְתֵּר עֲמָל מֵעֵינַי: לָמָּה לֹא מִרְחַס אַמּוֹת
יב מִבֶּטֶן יִצְאָתִי וְאֶגְוַע: מִדּוֹעַ קִדְמוֹנֵי בָרְכִים וּמֵה־שָׂדִים כִּי
יג אֵינְק: כִּי־עָתָה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוּט יִשְׁנֹתִי אֲזוּ וַיָּנוּחַ לִי: עַם־
יד מַלְכִים וַיַּעֲצִי אֶרֶץ הַבְּנִים חֲרָבוֹת לָמוֹ: אוֹ עַם־שָׂרִים זֶהָב לָהֶם
טו הַמְּמַלְאִים בְּתֵיחֶם כֶּסֶף: אוֹ כְּנַפְל טָמוֹן לֹא אֶהְיֶה כְּעֲלָלִים
יו לֹא־דָאוֹ אֹד: שֵׁם רְשָׁעִים חֲדָלוּ רָגְזוּ וְשֵׁם יָנוּחוּ יִגִּיעֵי כָח:
יא יַחַד אִסִּירִים שְׂאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נְגִישׁ: קִטְץ וְגִדּוֹל שֵׁם הוּא
יב וְעָבַד חֲפָשִׁי מֵאֲדָנוֹ: לָמָּה יִתֵּן לְעַמֶּל אֹד וְחַיִּים לְמִדְרֵי נַפֶּשׁ:
יג הַמְּחַכִּים לָמוֹת וַאֲיַנְנוּ וַיִּחַפְּרוּ מִמִּטְמוֹנִים: הַשְּׂמַחִים אֶל־
יד גִּיל יִשְׁוֹשׁוּ כִי יִמְצְאוּ־קֶבֶד: לַגְּבוֹר אֲשֶׁר־דָּרְכוּ נִסְתָּרָה וַיִּסְךְ
טו אֱלֹהִים בַּעֲדוֹ: כִּי־לִפְנֵי לַחֲמֵי אֲנַחְתִּי תִבֵּא וַיִּתְּכוּ כַּמִּים שְׂאֲגָתִי:
טז כִּי פָחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתִינִי וְאֲשֶׁר יִגְדֹתִי יָבֵא לִי: לֹא שְׁלוֹתִי ו
יז וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא־נַחְתִּי וַיָּבֵא רָגְזוֹ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א – **חובה**.

א. יש הטוענים כי בפרק שלפניך איוב מציג את המוות כמצב אידאלי.

(1) הבא מן הפרק שת דוגמאות להצגת המוות כמצב אידאלי, והסבר כל דוגמה. (6 נקודות)

(2) מדוע איוב רואה במוות מצב אידאלי? בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. השטן טוען שאיוב יקלל את ה' (**איוב**, פרק א', פסוק י"א ו**איוב**, פרק ב', פסוק ה').

קרא **איוב**, פרק ג', פסוקים א'-ט'.

האם צדק השטן? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

ג. קרא גם **איוב**, פרק ל"ח, פסוקים ט"ז-י"ח.

(1) יש הטוענים כי בפסוקים אלה ה' משיב לאיוב על דבריו בנוגע למוות.

הסבר את התשובה של ה'. (9 נקודות)

(2) יש הטוענים שבתשובת ה' לאיוב ה' ממעיט בערכו של איוב.

לדעתך, האם איוב ראוי ליחס זה של ה'? נמק את דבריך. (7 נקודות)

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על סעיף א חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות).

11. קרא שופטים, פרק ו', פסוקים א'-ט"ז.

א וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּתְּנֶם ה' בְּיַד־מִדְיָן
 ב שֶׁבַע שָׁנִים: וַתַּעַז יַד־מִדְיָן עַל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ־לָהֶם
 ג בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמְּנַהֲרוֹת אֲשֶׁר בַּהָרִים וְאֶת־הַמַּעְרֹת וְאֶת־
 ד הַמַּצְדֹּת: וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן וְעַמְלֶק וּבְנֵי־
 ה קָדָם וְעָלוּ עִלָּיו: וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל הָאָרֶץ עַד־
 ו בּוֹאֵךְ עֵזָה וְלֹא־יִשְׁאִירוּ מַחִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׂה וְשׂוֹר וְחַמּוֹד: כִּי
 ז הֵם וּמִקְנֵיהֶם יָעָלוּ וְאֶהְלִיָּהֶם יָבֹאוּ כְּדֵי־אַרְבָּה לְרֹב וְלָהֶם
 ח וּלְגַמְלֵיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בָאָרֶץ לִשְׁחַתָּה: וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל
 ט מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן וַיִּזְעַקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־ה': וַיְהִי כִּי־זָעַקוּ
 י בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־ה' עַל אֲדוֹת מִדְיָן: וַיִּשְׁלַח ה' אִישׁ נְבִיא
 יא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר ה': אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 יב אֲנֹכִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֹצִיא אֶתְכֶם מִבֵּית עַבְדִּים:
 יג וְאֶצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־לַחְצִיכֶם וְאֶגְרַשׁ אֹתְכֶם
 יד מִפְּנֵיכֶם וְאֶתְנֶה לְכֶם אֶת־אֶרֶץ: וְאָמַרְהָ לְכֶם אֲנִי ה':
 טו אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִירָאוּ אֶת־אֱלֹהֵי הָאֻמִּים אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים
 טז בָּאֶרֶץ וְלֹא שִׁמְעַתֶּם בְּקוֹלִי: וַיָּבֹא מֶלֶאךָ ה'
 יז וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בַּעֲפָרָה אֲשֶׁר לְיוֹאָשׁ אָבִי הַעֲזָרִי
 יח וַגְּדַעוּן בָּנוּ חֲבַט חֲטִים בְּגַת לַהֲנִים מִפְּנֵי מִדְיָן: וַיֵּרָא אֱלֹהֵי
 יט מֶלֶאךָ ה' וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' עִמָּךְ גְּבוּר הַחֵיל: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי
 כ גְּדַעוּן בִּי אֲדָנִי וַיִּשׂ ה' עִמָּנוּ וְלִמָּה מִצַּאתָנוּ כָּל־זֹאת וַאֲיֵה
 כא כָּל־נַפְלֹאוֹתָיו אֲשֶׁר סִפְרוּ־לָנוּ אַבּוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם
 כב הֶעֱלָנוּ ה' וְעַתָּה נִטְשָׁנוּ ה': וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף מִדְיָן: וַיִּפֶן אֱלֹהֵי
 כג ה' וַיֹּאמֶר לְךָ בְּכַחַךְ זֶה וְהוֹשַׁעַת אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן
 כד הֲלֹא שְׁלַחְתִּיךָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בִי אֲדָנִי בְּמָה אוֹשִׁיעַ אֶת־
 כה יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֶלְפִי הַדֵּל בְּמַנְשָׁה וְאֲנֹכִי הַצַּעִיר בְּבֵית אָבִי:
 כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְהִפִּית אֶת־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר
 כז אֶחָד:

* אֶלְפִי — משפחתי (המורחבת).

ענה על סעיף א – חובה.

א. קרא פסוקים א'-ו' שלפניך.

(1) הסבר מה הייתה המצוקה שבני ישראל סבלו ממנה. (5 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, ציין דרך אחת שבאמצעותה ניסו בני ישראל להתמודד עם המצוקה הזאת. (2 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים ז'-י"ג שלפניך.

מצרים מוזכרת כמה פעמים בפסוקים אלה.

הסבר מדוע מצרים מוזכרת בדברי הנביא, ומדוע מצרים מוזכרת בדברי גדעון.

ג. קרא פסוקים י"ד-ט"ו שלפניך.

(1) על פי פסוקים אלה, כתוב כיצד גדעון מגיב על השליחות שהוטלה עליו. (3 נקודות)

(2) לדעתך, האם התגובה של גדעון מלמדת שהוא האדם המתאים לביצוע שליחות זו? נמק את דבריך. (2 נקודות)

ד. קרא פסוקים י"ב-ט"ז ואת הפירושים שלפניך לפסוק י"ד.

על פי א' הייטנר: 'בכחך זה' – בזכות הספקנות והביקורת נמצאת ראוי להנהיג את ישראל.

(מעובד על פי אורי הייטנר, "מותר להיות ספקנים", 929 תנ"ך ביחד, שופטים, ו')

פירוש אחר: "בכחך זה – בכוחי".

(טלמון, ש' [1994]. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [שופטים]. תל אביב: דודזון-עתי מוציאים לאור בע"מ, עמ' 66)

(1) למי מיוחס הכוח להושיע, על פי כל אחד מן הפירושים האלה? (3 נקודות)

(2) בחר באחד מן הפירושים האלה, והסבר על אילו מילים בקטע הוא מבוסס. (2 נקודות)

בהצלחה!